

Nádraží jako nová centra měst Poučení z Vídně a Londýna

Disertační práce

Kateřina Čechová MSc. Arch

Fakulta architektury ČVUT v Praze

Posudek zpracoval: prof. RNDr. Luděk Sýkora, Ph.D., katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova

Dizertační práci Kateřiny Čechové jednoznačně doporučuji k obhajobě.

Na práci oceňuji:

Zacílení výzkumu na klíčový typ lokalit (centrálních nádraží a jejich okolí), které dlouhodobě určují rozvoj měst, kvalitu života obyvatel a podmínky pro podnikání a rozvoj ekonomických a kulturních aktivit. Jde přitom o lokality, které jsou dlouhodobě předmětem diskusí a řešení v českých městech.

Uvědomění si komplexnosti lokalit centrálních nádraží a jejich okolí a nezbytné komplexnosti a multioborovosti řešení rozvoje těchto lokalit. Poznání, že většina analytických akademických studií centrálních nádraží a jejich okolí je zpracovávána z dílčích perspektiv. Vědomí toho, že „v klíčových pozicích týmů nových plánovacích institucí stáli téměř výhradně architekti a sektorový přístup ke znalostem a know-how dlouho zabraňoval vidět za jednotlivostmi celek“.

Snahu o propojení primárně poznávacího analytického výzkumu s potřebou normativních doporučení pro navrhování řešení těchto mimořádně významných městských lokalit. Snaha je vedena vědomím nedostatečného propojení mezi „nositeli znalosti a bezprostřední zkušenosti z přípravy a realizace Projektů transformací centrálních nádraží a přilehlých území na jedné straně a aktéry, zapojenými v přípravě a realizaci obdobných projektů v jiném kulturním a plánovacím prostředí na straně druhé“.

Úsilí o systematické zpracování dostupné literatury analyzující projekty transformace centrálních nádraží a jejich okolí. Schopnost pracovat se společenskovědní literaturou, kam zahrnuji i studie věnované územnímu plánování (dlouhodobě se setkávám s nízkou připraveností studentů na fakultách architektury se studiem literatury).

Důraz na přípravu teoretického rámce pro výzkum, hodnocení a interpretaci projektů transformací centrálních nádraží a přilehlých území. Jde přitom o provedení meta-analýzy, tj. analýzy výsledků shromážděných z již provedených studií.

Volbu „Bertoliniho teorie uzlu a místa“ jako ústředního, vstupního a zastřešujícího konceptu k uchopení lokalit centrálních nádraží a jejich okolí z hlediska analýzy a hodnocení úspěšnosti a úskalí zvolených řešení rozvoje těchto lokalit. Kateřina Čechová jasně deklaruje, že „dopravní

uzel stává magnetem pro nedopravní funkce – kromě kanceláří a obchodů, nádraží do své blízkosti lákají také bydlení, sportovní, rekreační a kulturní stavby, výstavní a konferenční centra, hotely, vládní budovy, případně i lehký průmysl.“ Kateřina Čechová si díky použitému konceptu uvědomuje a zároveň jeho prostřednictvím poukazuje na územní, funkční a společenskou propojenost a synergie dopravního uzlu a rozvoje širší městské lokality.

Strukturované vyhodnocení vybraných projektů transformací centrálních nádraží a přilehlých území a zprostředkování generalizovaného vyhodnocení. Zde vybírám, že vždy šlo o dlouhodobý proces vedený strategickými prioritami hlediska rozvoje dopravního řešení a zároveň rozvoje klíčové městské lokality. Rozvoj byl zásadně ovlivněný procesem formování strategického a organizačního rámce projektu s jasným vedením (leadership), podporou města, hledáním konsensu a na svou dobu s nemalou snahou o zajištění participace. Kateřina Čechová dále ukazuje, že v takto komplexních lokalitách nejde o autorské dílo jednoho týmu, ale o spolupráci širšího spektra tvůrců a spolupracovníků při snaze o zohlednění různorodosti pohledů a návrhů.

V neposlední řadě oceňuji systematicky uchopené zpracování, kritický přístup (spočívající v kladení si otázek a vědomí alternativních náhledů) a kultivovaně napsaný text práce. Kateřina Čechová se přitom potýkala s řešením mimořádně komplexního tématu, které je téměř nemožné zvládnout jako jednotlivce a v rámci jedné kvalifikační práce a to ještě s handicapem omezené připravenosti na jeho zpracování s ohledem na studium a studijní opory na fakultách architektury v Česku (zde jde o typický stav doktorských prací na FA ČVUT, ale nejen, kdy jsou zadávaná široká témata, jež by měla být předmětem dlouhodobého výzkumu celých a vyspělých týmů, nikoliv jednotlivců).

Podněty a doporučení pro další zvažování tématu, jeho zpracování a využití výsledků:

Přestože byla Kateřina Čechová primárně vedena snahou o využití výsledků analytického poznání pro navrhování řešení rozvoje centrálních nádraží a jejich okolí, v práci převládá poznávací a analytická část a navrhování se týká doporučení pro metodiku a koncept výzkumu/hodnocení realizovaných projektů rozvoje / transformace centrálních nádraží a přilehlých území, nikoliv normativních doporučení pro zadání, přípravu a realizaci takových projektů. To není na škodu, i tak jde o velký úkol k řešení a značný přínos při jeho zpracování.

Teorie uzlu a místa je využita pro hodnocení realizovaných projektů. Domnívám se, že koncept má potenciál nejen pro následné hodnocení, ale také pro analytické uchopení lokalit centrálních nádraží a jejich okolí pro vstupní analýzy nezbytné pro zadání řešení těchto lokalit a také pro navrhování řešení těchto lokalit. Kateřina Čechová přitom přiznává jistou hierarchii v dosavadních přístupech k řešení rozvoje / transformace centrálních nádraží a jejich okolí a to při nadřazeném postavení dopravního řešení nad rozvojem městské lokality. Neměla by být v přístupu k těmto lokalitám hierarchie obrácená?

V závěrech je formulováno zjištění, že „Teorie uzlu a místa je jedinou teorií pro Města na kolejích“. Opírají se o tuto teorii projekty nebo jde o teorii využívanou při analýzách a interpretaci výzkumu těchto projektů? Existují jiné teorie, které by bylo možné využít? Zde si

myslím, že koncept teorie a uzlu je možné využít jako vstupní a rámuující pro hodnocení rozvoje území, v tomto případě lokality, místa v prostoru města. Nicméně teoretický rámec zahrnující objekt – proces – kontext, musí nezbytně zahrnovat konverzaci se širokou škálou teorií a konceptů. Koncept uzlu a místa se přitom primárně vztahuje k části „objektu“ v teoretickém rámci. Při konceptualizaci synergií mezi uzlem a místem je možné reflektovat řadu jiných konceptů týkajících se místa, prostoru, lokality, města, centra, regionu, a dalších.

Teoretický rámec postupuje v posloupnosti kontext – proces – objekt. Taková posloupnost je vhodná pro strukturovaný popis projektů, tak jak je ukázáno na případových studiích. Pro jejich vyhodnocení je ale vhodnější postupovat od objektu, který je jádrem tématu, a postupovat k procesu a kontextu, které pomáhají při vysvětlení a interpretaci. Teoretický rámec je primárně ontologický a nepracuje s epistemologickými odlišnostmi. Zohlednění epistemologické dimenze by nicméně znamenalo mnohem větší náročnost zpracování, jež je nad rámec realizovatelnosti a také znalostí a dovedností získaných ve vzdělávacím procesu na fakultách architektury.

Posloupnost výzkumných kroků a narativu práce není vždy přímočarý a soudržný. Teoretický rámec pro případové studie je prezentován jako výstup empirické práce přičemž slouží pro zpracování případových studií. Text místy zahrnuje spíše podklady než jasný výsledek. Kateřina Čechová zřejmě chtěla do práce včlenit úplný popis jakési posloupnosti iterací při řešení práce. Za vhodnější bych považoval spíše konzistenci výsledku než snahu o úplný popis postupu. Například typologie lokalit v části 4.6 byla zřejmě dopracována po identifikaci projektů v centrálních lokalitách s dostatečnými rozvojovými plochami v části 4.4. Pro lepší srozumitelnost by ale podle mého názoru bylo vhodnější prezentovat typologii a následně podrobněji typ, který je předmětem zpracování v práci. Jiným příkladem může být teoretický rámec prezentovaný v částech 5.3 a 5.6, kdy není hned zřejmé, že v případě 5.3 jde o rámec převzatý (citování zdroje absentuje), zatímco u 5.6 jde již o upravený rámec Bertoliniho a Spita (stačilo by doplnit vysvětlující odstavec).

Výše uvedené poznámky jsou primárně cílené jako podněty do diskuse a pro další práci. Nijak nesnižují kvalitu předložené dizertační práce Kateřiny Čechové, kterou jednoznačně doporučuji k obhajobě.

Prof. RNDr. Luděk Sýkora, Ph.D.

Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje